

УДК 342.56:341.645(477)

DOI 10.33244/2617-4154.3(24).2026.337-346

Н. В. Ченшова,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права,

Криворізький національний університет

N. V. Chenshova,

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law,

Kryvyi Rih National University

email: natalichenshova@knu.edu.ua

ORCID 0000-0001-7819-4640;

Д. М. Величко,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права,

Криворізький національний університет

D. M. Velychko,

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law,

Kryvyi Rih National University

email: velychko@knu.edu.ua

ORCID 0000-0003-4035-1254

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТАНДАРТІВ РАДИ ЄВРОПИ ЩОДО ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У КОНСТИТУЦІЙНУ ПРАКТИКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

IMPLEMENTATION OF COUNCIL OF EUROPE STANDARDS ON THE RIGHT TO A FAIR TRIAL IN UKRAINE'S CONSTITUTIONAL PRACTICE: CHALLENGES AND PROSPECTS FOR EUROPEAN INTEGRATION

Сучасний етап євроінтеграційного курсу України характеризується необхідністю повноцінної імплементації стандартів Ради Європи щодо права на справедливий суд, що зумовлює потребу в переосмисленні законодавчих засад судоустрою. Для досягнення поставленої мети застосовано комплексний підхід, що визначає використання

Ця робота ліцензується відповідно до [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

© Ченшова Н. В., Величко Д. М., 2026

загальнонаукових і спеціально-наукових методів дослідження. Зокрема, порівняльно-правовий метод застосовано для аналізу конституційного регулювання судоустрою держав – нових членів ЄС. Формально-юридичний метод використано для аналізу норм Конституції України та практики Європейського суду з прав людини. Системний підхід застосовано для виявлення структурних невідповідностей між конституційними нормами України та вимогами статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Для формування висновків і пропозицій також використовувалися методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії. Під час проведеного дослідження встановлено, що чинна модель судоустрою України перебуває в стані часткової невідповідності стандартам статті 6 ЄКПЛ. Проаналізовано практику ЄСПЛ щодо України, зокрема справи щодо надмірної тривалості судових проваджень і відсутності ефективних засобів правового захисту. Визначено три категорії структурних невідповідностей: декларативний характер гарантій незалежності суддів, відсутність суб'єктивного права на розгляд справи в розумний строк із ефективним засобом захисту, а також брак законодавчого забезпечення права на безоплатну правову допомогу в цивільних провадженнях. Підсумовано, що правове регулювання судової влади в умовах євроінтеграції набуває особливої актуальності, оскільки повноцінна реалізація права на справедливий суд прямо впливає на рівень верховенства права та довіру до судової системи. Запропоновано такі кроки для вдосконалення правового регулювання судової влади: 1) законодавче закріплення суб'єктивного права на розгляд справи в розумний строк із ефективним засобом захисту; 2) посилення законодавчих гарантій незалежності суддів через визначення вичерпного переліку підстав припинення повноважень; 3) деполітизацію механізму формування Вищої ради правосуддя; 4) законодавче закріплення права на безоплатну правову допомогу в цивільних провадженнях. Отже, правове регулювання судової влади в умовах євроінтеграції має поєднувати нормативно-правові засади з конвенційними стандартами, створюючи умови для незалежного, ефективного та справедливого судочинства.

Ключові слова: право на справедливий суд, стаття 6 ЄКПЛ, судова реформа, незалежність судової влади, Венеційська комісія, євроінтеграція, Вища рада правосуддя, ефективний засіб правового захисту.

The current stage of Ukraine's European integration course is characterized by the need for full implementation of Council of Europe standards regarding the right to a fair trial, which necessitates a reassessment of the legislative foundations of the judiciary. To achieve the stated objective, a comprehensive approach was applied, involving the use of general scientific and special scientific research methods. In particular, the comparative legal method was used to analyse the constitutional regulation of the judiciary in new EU Member States. The formal legal method was employed to analyse the norms of the Constitution of Ukraine and the practice of the European Court of Human Rights. The systemic approach was applied to identify structural incompatibilities between the constitutional norms of Ukraine and the requirements of Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The methods of analysis, synthesis, induction, deduction and analogy

were also used to formulate conclusions and proposals. The study established that the current model of the Ukrainian judiciary is in a state of partial non-compliance with the standards of Article 6 ECHR. The ECtHR practice regarding Ukraine was analysed, including cases concerning excessive length of proceedings and the absence of effective remedies. Three categories of structural incompatibilities were identified: the declaratory nature of judicial independence guarantees, the absence of a subjective right to adjudication within a reasonable time with an effective remedy, and the lack of legislative provision for the right to free legal assistance in civil proceedings. It was summarised that the legal regulation of the judiciary in the context of European integration is of particular relevance, as the full realisation of the right to a fair trial directly affects the level of the rule of law and public trust in the judicial system. The following steps are proposed to improve the legal regulation of the judiciary: 1) legislative entrenchment of the subjective right to adjudication within a reasonable time with an effective remedy; 2) strengthening legislative guarantees of judicial independence through the definition of an exhaustive list of grounds for termination of office; 3) depoliticisation of the mechanism for forming the High Council of Justice; 4) legislative entrenchment of the right to free legal assistance in civil proceedings. Thus, the legal regulation of the judiciary in the context of European integration must combine normative and legal foundations with Convention standards, creating conditions for independent, effective and fair justice.

Keywords: right to a fair trial, Article 6 ECHR, judicial reform, judicial independence, Venice Commission, European integration, High Council of Justice, effective remedy.

Постановка проблеми. Євроінтеграційний курс України, зумовлений набуттям статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу та початком переговорів про повноправне членство, вимагає безумовного виконання Копенгагенських критеріїв. Ключовим серед них є забезпечення верховенства права, що неможливо без повної імплементації стандартів Ради Європи, зокрема права на справедливий суд у розумінні статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ, Конвенція) [1]. Попри декларативну відданість цим цінностям, емпіричні дані Департаменту виконання рішень ЄСПЛ свідчать про збереження Україною статусу держави з найбільшою кількістю справ, що констатують системні порушення статті 6 Конвенції (зокрема, щодо надмірної тривалості судових проваджень і відсутності ефективних засобів правового захисту) [2]. Така статистика є індикатором не лише окремих правозастосовних колізій, але й глибшої, структурної проблеми – невідповідності чинної конституційної моделі судоустрою сучасним конвенційним вимогам. Актуальність дослідження зумовлена тим, що в контексті переговорного процесу Україна взяла на себе імперативні зобов'язання щодо виконання рекомендацій Венеційської комісії та гармонізації національного законодавства зі стандартами ЄС. Водночас проведений аналіз засвідчує, що чинна редакція Конституції України (зокрема, статті 6, 55, 59 та 129) відображає ці стандарти фрагментарно, залишаючи невирішеними питання конституційного закріплення суб'єктивного права на розгляд справи в розумний строк, деполітизації формування Вищої ради правосуддя та гарантування доступу до безоплатної правової допомоги в

цивільних справах [3; 4]. Відтак наукова та практична проблема полягає в потребі подолання структурної невідповідності між конституційними засадами судоустрою України та конвенційними стандартами права на справедливий суд, що вимагає розроблення обґрунтованих пропозицій *de lege ferenda* щодо внесення змін до Конституції України в контексті євроінтеграційних зобов'язань держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове осмислення імплементації конвенційних стандартів у національний конституційний простір України має міждисциплінарний характер і спирається на доробок як вітчизняних, так і зарубіжних учених. У вітчизняній конституційно-правовій доктрині фундаментальне розуміння верховенства права як основи для інтеграції міжнародних стандартів закладено в працях С. П. Головатого. Питання безпосереднього конституційного забезпечення незалежності судової влади глибоко досліджене В. В. Городовенком, який обґрунтував, що суто формальне (декларативне) закріплення принципу незмінюваності суддів у Конституції України не здатне запобігти інституційним ризикам і політичному впливу без створення дієвих процесуальних запобіжників. Зарубіжний доктринальний базис щодо змісту права на справедливий суд традиційно спирається на класичні дослідження, зокрема монографію за редакцією П. Ван Дайка та ін. [5], яка систематизувала ранню практику ЄСПЛ. Водночас, зважаючи на застосування ЄСПЛ доктрини «живого інструменту» (*evolutive interpretation*), сучасні стандарти статті 6 ЄКПЛ виходять за межі класичних тлумачень, вимагаючи врахування новітньої практики та стандартів *soft law*.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий доробок, поза увагою дослідників залишається комплексний конституційно-правовий аналіз відповідності норм Основного Закону України стандартам статті 6 ЄКПЛ у синергії з новітніми висновками Венеційської комісії (2025 р.) [6] та вимогами переговорного розділу 23 *acquis communautaire* («Судова система та фундаментальні права») [4]. Зокрема, не отримали належного наукового опрацювання питання розроблення конкретних конституційних поправок (*de lege ferenda*), потрібних для трансформації права на справедливий суд з декларативного принципу в суб'єктивну конституційну гарантію з ефективним механізмом захисту.

Метою статті є дослідження ступеня відповідності чинної конституційної моделі судоустрою України стандартам статті 6 ЄКПЛ та розроблення конкретних пропозицій щодо конституційних змін, спрямованих на посилення незалежності й підзвітності судової влади в контексті євроінтеграції. Для досягнення мети вирішуються такі завдання: проаналізувати зміст права на справедливий суд у практиці ЄСПЛ; виявити невідповідності між конституційними нормами та конвенційними стандартами; узагальнити рекомендації Венеційської комісії щодо судоустрою України; сформулювати пропозиції *de lege ferenda* щодо конституційних змін.

Виклад основного матеріалу. Стаття 6 § 1 ЄКПЛ закріплює право кожного на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом [1]. У доктрині ЄСПЛ це право охоплює кілька структурних елементів, що утворюють єдину систему: доступ до суду, незалежність і безсторонність суду, справедливість процедури (рівність сторін, право на відповідь), публічність розгляду та проголошення рішення, розумний строк судового провадження.

Ченишова Н. В., Величко Д. М. Імплементація стандартів Ради Європи щодо права на справедливий суд у конституційну практику України: проблеми та перспективи євроінтеграції

Концептуальне значення має право доступу до суду, яке ЄСПЛ визначив як вагомий елемент права на справедливий судовий розгляд ще у справі «Голдер проти Сполученого Королівства» (1975) [7]. Без доступу до суду всі інші гарантії статті 6 § 1 втрачають практичний зміст. Водночас доступ має бути не лише теоретичним, а практичним і ефективним, що вимагає, зокрема, забезпечення можливості самостійного захисту або через представника.

Незалежність суду, згідно з критеріями, сформульованими у справі «Делькур проти Бельгії» (1970), оцінюється за трьома параметрами: способом призначення суддів і строком їхніх повноважень; наявністю гарантій захисту від зовнішнього тиску; загальним сприйняттям суду як незалежного органу в очах суспільства [8]. Ці критерії є взаємопов'язаними: формальні гарантії призначення втрачають значення за відсутності реальних механізмів захисту від впливу, а інституційна незалежність не може існувати без суспільної довіри.

Особливу актуальність для України набуває доктрина «живого інструменту», яку застосовує ЄСПЛ [5]. Згідно з цією доктриною Конвенція тлумачиться в світлі сучасних умов, а не лише на момент її ухвалення 1950 року. Це означає, що стандарти статті 6 ЄКПЛ постійно еволюціонують, вимагаючи від держав-учасниць не просто формального відтворення тексту Конвенції в національному законодавстві, а створення дієвих механізмів його реалізації.

Аналіз практики ЄСПЛ щодо України дає змогу виокремити кілька стійких патернів порушень статті 6 ЄКПЛ [1], що свідчать про системний, а не епізодичний характер проблем.

По-перше, надмірна тривалість судових проваджень залишається однією з наймасовіших скарг. Українські суди систематично порушують розумні строки розгляду справ, а національне законодавство не передбачає ефективного механізму прискорення процесу або відшкодування завданих порушенням прав моральних збитків. Ця проблема має як процесуальний, так і структурний вимір: процесуальний полягає у відсутності спеціального провадження для оскарження затягування, тоді як структурний пов'язаний з нестачею суддів, недофінансуванням судової системи та складністю процедур.

По-друге, відсутність ефективних засобів правового захисту. Стаття 13 ЄКПЛ вимагає наявності ефективного внутрішнього засобу оскарження порушень конвенційних прав [1]. У контексті права на справедливий суд це означає, що особа повинна мати можливість на національному рівні оскаржити як порушення розумного строку, так і неналежне виконання судового рішення. Українське законодавство досі не створило такого механізму, що залишає заявникам єдиний спосіб – звернення до ЄСПЛ.

По-третє, проблеми незалежності судової влади. Справа «Олександр Волков проти України» (2013) стала знаковою не лише через констатацію численних порушень статті 6 § 1 (відсутність неупередженого дисциплінарного органу, недостатність ефективного судового перегляду, процесуальні порушення під час голосування в парламенті), а й через вперше в історії ЄСПЛ наказ про негайне поновлення заявника на посаді судді Верховного Суду [9]. ЄСПЛ чітко вказав на наявність «серйозних системних проблем щодо функціонування української судової влади» та зобов'язав Україну провести реформу системи суддівської дисципліни, включно із законодавчими змінами.

По-четверте, недостатність гарантій у дисциплінарних провадженнях проти суддів. Висновок Венеційської комісії CDL-AD(2025)044, ухвалений у жовтні 2025 року, констатував, що українське законодавство про дисциплінарну відповідальність суддів містить надмірно широкі та розпливчасті формулювання дисциплінарних проступків, відсутність строків давності та недостатні процесуальні гарантії [6]. Комісія зазначила, що поняття «порушення присяги» без чіткого правового визначення створює ризик свавільного застосування дисциплінарних санкцій.

Стаття 126 Конституції України проголошує незалежність і недоторканність суддів та забороняє будь-який вплив на них [3]. Стаття 129 закріплює засади судочинства, серед яких – незалежність суддів [3]. На перший погляд, ці норми відтворюють вимоги статті 6 ЄКПЛ [1]. Проте поглиблений аналіз виявляє принципову розбіжність: формальна заборона впливу не має практичного значення без інституційних механізмів її забезпечення.

Ключовою інституцією, від якої залежить реальна незалежність суддів, є Вища рада правосуддя (далі – ВРП). Механізм формування цього органу зберігає канали політичного впливу: частина членів ВРП призначається Верховною Радою України та Президентом України, що за умов політичної конкуренції створює ризик використання цього механізму для тиску на «небажаних» суддів. Висновок Венеційської комісії CDL-AD(2023)027 чітко зафіксував цю розбіжність: коли політичні гілки влади зберігають контроль над призначенням членів ВРП, незалежність суддів перетворюється на конституційну декларацію [10].

Проблема не обмежується лише формуванням ВРП. Недостатньо врегульованим залишається питання вичерпного переліку підстав припинення повноважень судді. Відкритий перелік підстав, передбачений законодавством, створює дискреційний простір для політично мотивованих рішень, що суперечить принципу правової визначеності, вимогам статті 6 ЄКПЛ [1] та стандартам Європейської хартії про статус суддів.

Стаття 129 Конституції України згадує про потребу розгляду справ у розумний строк у контексті засад судочинства, проте не закріплює це як самостійне суб'єктивне право особи з відповідним ефективним засобом правового захисту [3]. Ця прогалина має фундаментальні наслідки: українські суди не розглядають скарги на затягування провадження як окремий предмет захисту, обмежуючись загальними положеннями процесуальних кодексів про строки розгляду.

Проблема поглиблюється відсутністю ефективного механізму захисту на стадії виконання судових рішень. Невиконання судових рішень є однією із найгостріших проблем української правової системи, що підтверджується численними рішеннями ЄСПЛ. Так, у справі *Voystenkov v. Ukraine* (2004) Суд констатував порушення статті 13 у поєднанні зі статтею 6 § 1 через відсутність ефективного внутрішнього засобу захисту від неналежного виконання рішення суду [11]. Відсутність спеціального провадження для оскарження бездіяльності органів виконання або прискорення виконання рішення фактично позбавляє особу можливості реалізувати своє право на ефективний засіб захисту за статтею 13 ЄКПЛ [1] на національному рівні.

Стаття 59 Конституції України гарантує право на правову допомогу, проте обмежує безоплатний характер такої допомоги формулою «у випадках, передбачених законом»

[3]. Таке формулювання створює дискреційний простір для законодавця, який досі не заповнений щодо цивільних проваджень повним обсягом.

У справі «Ейрі проти Ірландії» (1979) ЄСПЛ чітко встановив: доступ до суду має бути не теоретичним, а практичним і ефективним [12]. У випадках складних цивільних спорів без правової допомоги самостійний захист стає ілюзією доступу. Українське законодавство, попри ратифікацію Конвенції [1], досі не визначає чітких критеріїв надання безоплатної правової допомоги в цивільних справах, що формує бар'єр для осіб із низьким доходом. Отже, конституційна норма, яка мала б забезпечувати рівність сторін, фактично відтворює економічну нерівність перед правосуддям.

Порівняльний аналіз конституційних моделей держав, що успішно пройшли шлях європейської інтеграції, дає змогу виокремити спільні риси ефективного законодавчого забезпечення права на справедливий суд.

Естонія закріпила в Конституції (§ 147) безстроковість суддівських повноважень як конституційну гарантію незалежності [13]. Водночас підстави та процедура звільнення судді детально врегульовані на рівні закону, а саме звільнення можливе лише за рішенням суду. Це створює двоступеневий захист: конституційна норма встановлює принцип, а законодавство – вичерпний перелік підстав і процедурних гарантій.

Польща в статті 178 Конституції прямо закріпила незалежність суддів, підпорядкованість їх виключно Конституції та законам, а також фінансову незалежність суддів [14]. Важливим є те, що польська модель передбачає чіткий розподіл повноважень між органами суддівського врядування та гілками влади, мінімізуючи політичний вплив на формування судової корпорації.

Литва в Конституції 1992 року запровадила вичерпний перелік підстав для дострокового припинення повноважень судді саме на рівні Основного Закону. Це унеможливило політично мотивовані звільнення, оскільки будь-яке розширення переліку підстав потребує конституційної процедури, яка є значно складнішою за звичайне законодавче врегулювання.

Спільною рисою цих моделей є не стільки наявність конституційних норм як таких, скільки їхня конкретність і наявність законодавчих механізмів реалізації. Конституція встановлює принцип, але його конкретизація та інституційне забезпечення здійснюється на рівні законів, що дає змогу адаптувати механізми до змінних умов без потреби щоразу змінювати Основний Закон.

На підставі проведеного аналізу пропонуються такі напрями вдосконалення правового регулювання, які не потребують змін до Конституції, але здатні суттєво наблизити українську модель до конвенційних стандартів [1].

По-перше, потрібно внести зміни до процесуальних кодексів України (Цивільного, Господарського, Кодексу адміністративного судочинства) щодо запровадження спеціального провадження для оскарження надмірної тривалості судового розгляду. Таке провадження має передбачати: можливість подання окремої скарги на затягування; обов'язок суду розглянути таку скаргу в прискореному порядку; право на відшкодування моральної шкоди в разі встановлення порушення розумного строку. Це відповідатиме вимогам статей 6 та 13 ЄКПЛ [1] у їхньому системному тлумаченні та дасть змогу розвантажити ЄСПЛ від повторюваних скарг українських заявників.

По-друге, потрібно вдосконалити законодавство про Вищу раду правосуддя з метою деполітизації механізму її формування. Зокрема, доцільно передбачити, що більшість членів ВРП обирається з'їздом суддів України через таємне голосування, а представники від гілок влади становлять меншість. Такий підхід відповідатиме рекомендаціям Консультативної ради європейських суддів та Венеційської комісії [10], які неодноразово наголошували на потребі в забезпеченні переваги суддівського корпусу в органах суддівського врядування.

По-третє, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» доцільно доповнити вичерпним переліком підстав припинення повноважень судді, вилучивши розпливчасті формулювання типу «порушення присяги» без конкретизації. Кожна підстава має бути детально врегульована з чітким визначенням складу правопорушення та процедури його встановлення. Це унеможливить свавільне застосування дисциплінарної відповідальності та відповідатиме вимогам правової визначеності, а також рекомендаціям Венеційської комісії, викладеним у висновку CDL-AD(2025)044 [6].

По-четверте, Закон України «Про безоплатну правову допомогу» потрібно доповнити положеннями про право на безоплатну правову допомогу в цивільних провадженнях для осіб, які не мають достатніх коштів, у разі, коли цього вимагають інтереси правосуддя. Критерії надання такої допомоги мають бути чіткими й об'єктивними, а рішення про її надання – оскаржуваним. Це відповідатиме стандартам справи «Ейрі проти Ірландії» [12] та забезпечить реальний, а не декларативний доступ до суду.

По-п'яте, потрібно створити ефективний механізм прискорення виконання судових рішень. Зокрема, доцільно запровадити адміністративне провадження для оскарження бездіяльності органів державної виконавчої служби, а також передбачити можливість звернення до суду з вимогою про встановлення строку виконання рішення та відшкодування збитків у разі його порушення. Це усуне одну з найбільш масових підстав скарг до ЄСПЛ, підтверджену в справі *Voytenko v. Ukraine* [11].

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що конституційна модель судоустрою України перебуває в стані часткової невідповідності стандартам статті 6 ЄКПЛ. Попри формальне закріплення засад незалежності суддів, змагальності та публічності розгляду, чинна система не забезпечує ефективних механізмів захисту цих гарантій.

Встановлено три ключові структурні невідповідності. По-перше, конституційні гарантії незалежності суддів залишаються декларативними через збереження політичного впливу на формування Вищої ради правосуддя та відсутність вичерпного переліку підстав звільнення суддів. По-друге, відсутнє самостійне суб'єктивне право на розгляд справи в розумний строк з ефективним внутрішнім засобом захисту, що залишає заявникам єдиний спосіб – звернення до ЄСПЛ. По-третє, законодавче регулювання права на безоплатну правову допомогу в цивільних справах залишається фрагментарним, створюючи економічні бар'єри доступу до правосуддя.

Важливим теоретичним висновком є те, що подолання цих невідповідностей не обов'язково потребує змін до Конституції України. Досвід Естонії, Польщі та Литви демонструє: конституційна норма є вагомим, але недостатньою умовою ефективного правосуддя. Вирішальне значення має наявність детального законодавчого врегулювання,

що конкретизує конституційні принципи та створює дієві інституційні механізми їхньої реалізації.

Правове регулювання судової влади в умовах євроінтеграції набуває особливої актуальності, оскільки повноцінна реалізація права на справедливий суд прямо впливає на рівень верховенства права та довіру до судової системи. Імплементація запропонованих змін на рівні звичайного законодавства дасть змогу Україні суттєво наблизитися до виконання Копенгагенських критеріїв і створить передумови для успішного продовження переговорного процесу щодо членства в ЄС.

Подальші дослідження доцільно зосередити на практиці імплементації рішень ЄСПЛ в Україні, зокрема в частині виконання пілотних рішень щодо надмірної тривалості проваджень, а також на аналізі впливу воєнного стану на функціонування судової системи та можливості адаптації конвенційних стандартів до надзвичайних обставин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Department for the Execution of Judgments of the ECHR. Supervision of the Execution of Judgments and Decisions of the European Court of Human Rights: 17th Annual Report 2023. Council of Europe, 2024. URL : <https://rm.coe.int/annual-report-2023/1680af6e81>
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
4. Shadow Report on Chapter 23 "Justice and fundamental rights" and Chapter 24 "Justice, freedom and security" of the European Commission's report on Ukraine in 2024 / ZMINA Human Rights Center. URL : <https://zmina.ua/en/publication-en/shadow-report-on-chapter-23-justice-and-fundamental-rights-and-chapter-24-justice-freedom-and-security-of-the-european-commissions-report-on-ukraine-in-2024/>
5. Van Dijk P., Van Hoof F., Van Rijn A., Zwaak L. (Eds.). Theory and Practice of the European Convention on Human Rights. 5th ed. Intersentia, 2018. 1230 p.
6. Venice Commission. Joint Opinion on Draft Amendments on Disciplinary Procedures Against Judges, Declarations of Integrity, and Other Procedures (CDL-AD(2025)044). Adopted at the 144th Plenary Session (Venice, 9–10 October 2025). URL : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2025\)044-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2025)044-e)
7. European Court of Human Rights. Case of Golder v. the United Kingdom (Application no. 4451/70). Judgment of 21 February 1975. ECHR Reports 1975. Series A, No. 18.
8. European Court of Human Rights. Case of Delcourt v. Belgium (Application no. 2689/65). Judgment of 17 January 1970. ECHR Reports 1970. Series A, No. 11.
9. European Court of Human Rights. Case of Oleksandr Volkov v. Ukraine (Application no. 21722/11). Judgment of 9 January 2013. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng>

10. Venice Commission. Joint Follow-up Opinion on the draft amendments to the Law "On the Judiciary and the Status of Judges" and Certain Laws on the Activities of the Supreme Court and Judicial Authorities (CDL-AD(2023)027). Strasbourg, 2023. URL : [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2023\)027-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2023)027-e)
11. European Court of Human Rights. Case of Voytenko v. Ukraine (Application no. 18966/02). Judgment of 29 June 2004. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-172262>
12. European Court of Human Rights. Case of Airey v. Ireland (Application no. 6289/73). Judgment of 9 October 1979. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng>
13. Конституція Республіки Естонія (1992). § 146–153. URL : <https://codices.coe.int/codices/documents/constitution/A66F6BE1-D313-44D6-95FA-9305FFB93A5C>
14. Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 р. URL : <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>

Дата надходження 25.06.2026

Дата прийняття після рецензування 14.07.2026

Дата рекомендації 27.08.2026

Дата публікації 30.09.2026